

Masarykova univerzita v Brně

Filozofická fakulta

Seminář dějin umění

Édouard Manet, Snídaně v trávě

Písemná postupová zkouška

Autor: Dagmar Drábková

UČO: 407817

Typ studia: bakalářské prezenční

Ročník: 1. ročník

Obsah

1. Úvod	3
2. Édouard Manet.....	4
2. 1. Život	4
2. 2. Dílo.....	4
3. Snídaně v trávě.....	6
4. Závěr.....	8
5. Odkazy	9
5. 1. Literatura	9
5. 2. Internetové zdroje	9

1. Úvod

Hledání tématu, které bych mohla použít pro svou postupovou práci, nebylo vůbec jednoduché. V hlavě se mi rodila spousta nápadů, přes regionální umělce až po umělce, jejichž díla neznám tak dobře a sepsání této práce by mi dalo příležitost se s nimi seznámit.

Nakonec jsem si vybrala Édouarda Maneta, světoznámého malíře druhé poloviny 19. století. Jeho díla jsem znala již dávno, ale na vlastní oči jsem je spatřila až v Paříži, v Musée d'Orsay. Na první pohled mě uchvátila Snídaně v trávě a tomuto dílu bych se chtěla věnovat.

Tento obraz ve své době rozpoutal ohromný skandál. Možná nám to dnes nepřijde neobvyklé spatřit nahou ženu ve společnosti mužů zcela oblečených. V tehdejší společnosti však bylo i pouhé poodhrnutí sukně tak, aby byl vidět kotník považováno za něco nepřípustného. Na druhou stranu je Paříž a prostředí jejích umělců považováno za velmi uvolněné až bohémské. A o tom všem je Manetovo dílo. O tehdejší společnosti, ať už byla upjatá či rozverná. Rozhodně však byla zajímavá a stojí za hlubší prozkoumání.

2. Édouard Manet

2. 1. Život

Édouard Manet, jeden z nejznámějších umělců druhé poloviny 19. století, je považován za představitele impresionismu, on sám se však považoval za realistu. Narodil se 23. ledna 1832 v Paříži a zemřel 30. dubna 1883 tamtéž.

Již jako dítě projevoval jisté známky talentu, ale jeho otec si přál, aby se stal právníkem. To však Manet odmítl a rozhodl se zkusit své štěstí u námořnictva. Avšak ani po přípravné cestě do Rio de Janeiro se mu nepodařilo složit zkoušky a dostat se tak na námořní akademii. A tak nakonec dostal svolení od svého otce, aby se mohl vydat cestou umělce.

Manet začal svou kariéru roku 1850 v ateliéru Thomase Coutura. Během tohoto období trávil čas převážně v Louvru kopírováním starých mistrů. Zdokonaloval se v malířském umění a učil se jejich dokonalé technice. Ale brzy cítil neshody se svým učitelem, který zastával spíše akademický způsob tvorby. Navzdory odmítání akademismu se naučil studovat staré mistry a brát si z nich inspiraci svým vlastním způsobem. V roce 1856 tak Coutura opustil a vydal se na cesty po Evropě.

Inspiraci hledal v Německu, Belgii, ale i Španělsku nebo Itálii. Poznával díla starých mistrů, jako jsou Rembrandt, Velazquez, Goya a další. Po návratu z cest si založil vlastní ateliér a v roce 1861 se zúčastnil Salonu s obrazem Španělský zpěvák. Tento úspěch mu vynesl možnost dále vystavovat a seznámit se s dalšími umělci, například s Degasem.

Během své kariéry se potýkal Manet s úspěchem i neúspěchem, střídavě směl a nesměl vystavovat na Salonech. Ale spojení Maneta se Salonem odmítnutých ho dnes staví do pozice, kdy je ztotožňován s impresionisty, často právě jeho považujeme za předchůdce tohoto směru, za inspiraci impresionistických umělců.

Právě Salon odmítnutých se stal zlomem v jeho kariéře. Po výrazném neúspěchu umělců ve výběrovém řízení na výstavu v oficiálním Salonu a po vlnách protestů, se Napoleon III. rozhodl uspořádat výstavu těmto odmítnutým umělcům. A zde vystavil Manet svou Snídani v trávě spolu s dalšími dvěma obrazy.

I když Manet zemřel v poměrně mladém věku, stihl za svůj život vytvořit nesmírné množství děl, která jsou dnes rozeseta v muzeích po celém světě. Možná nebyl ve své době uznávaným umělcem, ale dnes se z jeho děl staly ikony.

2. 2. Dílo

Manet se nevěnoval pouze malbě, ale i kresbě a tisku. Jeho malířská technika se vyznačuje v raných dílech tmavým pozadím (Olympie, Snídaně v trávě, Koncert v Tuilleriích). Jeho tahy nejsou hladké a splývavé, naopak zde můžeme vidět dynamiku pohybu. Často kontrastuje přesnost jednotlivých detailů s pouhým načrtnutím, tak jako na obraze Koncert v Tuilleriích,

kde si můžeme všimnout, že některé obličeje jsou provedeny s téměř fotografickou přesností, jiné jsou naopak pouhými skvrnami.

Často maluje alla prima, nanáší barvy přímo na plátno, kde s nimi pracuje bez předchozí přípravy, pokud není spokojen, barvy strhne a začíná znovu.

V seznamu jeho děl nalezneme portréty jeho přátel i pouhých pouličních dam, jeho modelek. Maloval ale i zátiší a jeho velmi oblíbeným žánrem byly výjevy ze života pařížské společnosti: výlety na loďkách, zábavy v parcích, večery v kavárnách i hospodách.

3. Snídaně v trávě

Olejová malba o rozměrech 208 a 264,5 cm Snídaně v trávě (v originále Le déjeuner sur l'herbe) je jedním z nejslavnějších Manetových děl.

Jedná se o skupinový portrét čtyř rozdílných lidí. V ústřední části obrazu se nachází nahá žena ve společnosti dvojice mužů. V pozadí se pak koupe v řece či potůčku další žena. Celá scenerie je zasazena do prostředí lesíka u vody.

Dominantou celého obrazu je kontrast třech ústředních postav. Prvním kontrastem je nahota ženy oproti zcela oblečeným mužům. Ale to není jediný výrazný protipól těchto osob. Bělostná pokožka ženy až doslova září v jinak tmavém prostředí. Její pohled je uvolněný, jakoby uprostřed konverzace zaslechla šramot a pouze letmo pohlédla na nově příchozího pozorovatele (malíře). Muž, sedící vedle ní, se naopak dívá nepřítomně kamsi do dálky. Jeho pravá ruka, kterou se opírá o zem, opět kontrastuje s bledou pokožkou jeho společnice. Třetí muž je posazený naproti těmto dvěma postavám tvořícím pomyslný pár. Je opřený o terénní vyvýšeninu, nejspíše kořen nedalekého stromu. Gestem působí jako vypravěč zabraný do poutavého příběhu. V levé ruce třímá vycházkovou hůl. Je tedy možné, že byl na procházce a ke svým společníkům se přidal náhodně.

Žena sklánějící se nad hladinou v pozadí není zcela nahá, ale nejspíš je pouze ve spodničce. Proporcčně je poněkud nevyrovnaná vzhledem k loďce napravo a ostatním postavám. Není úplně zřejmé, zda se koupe nebo jen ochlazuje nohy ve vodě.

Celá tato trojice tvoří kompoziční trojúhelník nacházející se v samotném středu obrazu. Základna tvořená levou nataženou nohou muže s hůlkou. Vrchol pak ohnutá záda ženy v pozadí.

Scéna je zasazena do přírodního prostředí. S velmi tmavým popředím postupně se zesvětlujícím směrem do pozadí. Po obou stranách postav se nacházejí listnaté stromy ustupující v téměř přímých liniích do jediného perspektivního bodu.

Zajímavými detaily jsou v popředí se nacházející hromádka šatů nahé dámy spolu s kloboukem. Dále je zde pohozen košík s ovocem a chlebem a lahev s vodou či jiným nápojem průhledné barvy.

Všímový pozorovatel si však všimne i ptáka poletujícího v horní střední části obrazu, jehož hnědočervené břicho září jako světlo v jinak tmavém okolí. A také žáby sedící v levém rohu pod modrými šaty.

Celkově je obraz spíše tmavý, ale plný světelných kontrastů. Stromy, které jsou v odstínech zemitě hnědé a zelené až černé vytváří hloubku. Díky světlejšímu pozadí v barvách okru a svěží zelené, pak obraz nepůsobí až příliš tmavě a dodává mu jiskru dne. Světlá linka

protínající diagonálně celý obraz je tvořena šaty a oběma ženami a přitahuje divákovu pozornost na nejdůležitější místa.

Manet tento obraz vytvořil pro Salon roku 1863, byl však odmítnut, a tak změnil název na Koupel a obraz vystavil na Salonu odmítnutých, který nechal zřídit Napoleon III. téhož roku. Zde však obraz způsobil nebývalý skandál. Nahota žen byla do té doby akceptována pouze u mytologických či historických námětů. Snídaně v trávě ale není ani jedním. Manetovým úmyslem však bylo vzdát hold slavným předchůdcům. Inspiraci Manet našel v Giorgionově Venkovském koncertě, kterému je Snídaně v trávě podobná jak kompozičně tak i námětově.

4. Závěr

Manetovi se za jeho života nedostalo takového uznání, jaké by si představoval. Jeho kariéra spíš připomínala houpačku, úspěch střídalo odmítnutí. Pro umělce to nebylo nic neobvyklého, často se sláva dostaví až po smrti.

Ale Manet byl ve své době velmi inovativní, i přes nepřízeň osudu se odmítal přizpůsobit požadavkům společnosti a tvořil podle své inspirace a touhy. To je to, čím je dodnes tolik přitažlivý. I v dnešní době jsme často omezováni společností. Děláme to, co se od nás očekává. Málokdo se nebojí vystoupit z davu. Manet se toho nebál. I za cenu, že se nestane úspěšným umělcem, že o jeho obrazy nebude takový zájem jako o jeho slavné předchůdce. Nebál se vybočit z oficiálního akademismu.

Manetova díla jsou v dnešní době velmi populární, stávají se z nich ikony moderní kultury, často se přetváří a umělci se jimi nechávají inspirovat v nové kompozice a náměty. Stejně jako se on kdysi v Louvru nechával inspirovat Tintorettem, necháváme se my inspirovat Manetem.

5. Odkazy

5. 1. Literatura

NOVOTNY, Fritz. *Painting and sculpture in Europe, 1780-1880*. New impression. New Haven: Yale University Press, 1995. 483 s. ISBN 0-300-05321-5.

EISENMAN, Stephen F. a Thomas CROW. *Nineteenth century art :a critical history*. New ed. London: Thames & Hudson, 2002. 428 s. ISBN 0-500-28335-4.

BERNARD, Bruce. *Velcí impresionisté*. Praha: Grafoprint-Neubert, 1997. 269 s. ISBN 80-85785-49-8.

ROUART, Denis a Sandra ORIENTI. *Edouard Manet: souborné malířské dílo*. Praha: Odeon, 1983. 125 s.

5. 2. Internetové zdroje

Manet, Edouard. In: *Oxford Art Online* [online]. 2013 [cit. 2013-07-30]. Dostupné z: <http://www.oxfordartonline.com/subscriber/article/grove/art/T053749?q=manet&search=quick&pos=1&start=1#T053757>

Edouard Manet: Le déjeuner sur l'herbe. In: *Musée d'Orsay* [online]. 2006 [cit. 2013-07-30]. Dostupné z: http://www.musee-orsay.fr/en/collections/works-in-focus/painting/commentaire_id/luncheon-on-the-grass-7201.html?tx_commentaire_pi1%5BpidLi%5D=509&tx_commentaire_pi1%5Bfrom%5D=841&cHash=c7c0c0411d